

Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta

K 13/2022 vp

Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2021

Totean valiokunnalle annettujen vuosikertomustani koskevien asiantuntijalausuntojen johdosta seuraavan:

Tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen tietosisältö

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnon mukaan tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomus ei kaikilta osin täytä niitä tarkoituksia, joita tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain esitöissä kertomuksella on katsottu olevan. *Olli Mäenpään* lausunnossa todetaan, että koska tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoimintaa kuvaava osa tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksessa on sisällöllisesti niukka ja yleispiirteinen, on aiheellista arvioida, vastaako esitetty vuosikertomus sille lainsäädännössä ja tiedustelutoiminnan valvonnasta annettua lakia valmisteltaessa asetettuja vaatimuksia. Mäenpään lausunnossa todetaan myös, että tiedusteluvalvontavaltuutetun toimintaa kuvaavaan tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen osaan sisältyy niukasti sisällöllistä tietoa siitä, minkälaisia sisällöllisiä valvonnallisia havaintoja tiedusteluvalvontavaltuutettu on tehnyt tehtäviään hoitaessaan ja valvontatoimivaltaansa käyttäessään. Mäenpään lausunnon mukaan vuosikertomuksen sisältämää informaatiota voidaan pitää pinnallisena ja puutteellisena suhteessa vuosikertomukselle asetettuihin vaatimuksiin.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että oikeusasiamiehellä ei ole tietoa tiedustelutoiminnan valvonnasta annettua lakia koskeneessa hallituksen esityksessä ja oikeuskirjallisuudessa mainitusta tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen salaisesta osasta. *Olli Mäenpään* lausunnossa todetaan, että tiedusteluvalvontavaliokunnan lausuntopyynnöstä ei käy ilmi, onko tiedusteluvalvontavaltuutettu antanut tiedusteluvalvontavaliokunnalle tiedustelutoiminnan valvonnasta annettua lakia koskeneessa hallituksen esityksessä mainittua julkisen vuosikertomuksen salaista osaa.

Tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain 19 §:n 1 momentin mukaan tiedusteluvalvontavaltuutettu antaa vuosittain eduskunnalle, eduskunnan oikeusasiamiehelle ja valtioneuvostolle kertomuksen toiminnastaan. Perustuslain 40 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 32 §:n 1 momentin mukaan eduskunnalle annetut kertomukset on käsiteltävä valmisteluvasti valiokunnassa ennen niiden lopullista käsittelyä täysistunnossa. Eduskunnan työjärjestyksen 31 b §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomukset käsittelee valmisteluvasti tiedusteluvalvontavaliokunta. Perustuslain 50 §:n 1 momentin mukaan edus-

kunnan täysistunnot ovat julkisia, jollei eduskunta jonkin asian osalta erityisen painavasta syystä toisin päättä. Suljetusta istunnosta säädetään eduskunnan työjärjestyksen 67 §:ssä.

Eduskunnalle annettava, eduskunnan täysistunnossa käsiteltävä tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomus ei käsittääkseni voi sisältää salassa pidettäviä osia. Suljetun täysistunnon järjestäminen vuosikertomuksen tällaisten osien käsittelemiseksi tulisi tuskin kysymykseen. Joissakin hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa voisi olla ajateltavissa, että tiedusteluvalvontavaltuutettu antaisi eduskunnalle sellaisen tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain 19 §:n 2 momentissa tarkoitetun erilliskertomuksen, joka käsiteltäisiin suljetussa täysistunnossa. Tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksista ja erilliskertomuksista erillisiä ovat tiedusteluvalvontavaltuutetun tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaisesti tiedusteluvalvontavaliokunnan käsiteltäväksi saattamat merkittävät valvontahavainnot ja tiedusteluvalvontavaliokunnan tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain 4 §:n nojalla tiedusteluvalvontavaltuutetulta pyytämät selvitykset. Eduskunnan työjärjestyksen 43 b §:ssä säädetyn perusteella tiedusteluvalvontavaliokunnan asiakirjat ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä.

Olli Mäenpään lausunnossa todetaan, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksesta ei käy ilmi, että tiedusteluvalvontavaltuutettu ei olisi tehnyt valvontaansa perustuvia havaintoja tai käyttänyt lakiin perustuvia toimivaltuuksiaan. Lausunnon mukaan vuosikertomuksesta ei siten käy ilmi edes yleisellä tasolla, onko tiedusteluvalvontavaltuutetun valvonta- ja tarkastustoiminnassa ilmennyt tarvetta puuttua johonkin tiedustelutoimivaltuuksien käyttämistapaan tai tiedustelutoimintaan muuten.

Vuosikertomuksessani todetaan, että kertomusvuonna ei ilmennyt aihetta tiedustelumenetelmän käytön keskeyttämisestä tai lopettamisesta koskevan määräyksen antamiselle, siviili- tai sotilastiedusteluviranomaisen menettelyä koskevan asian esitutkintaan ilmoittamiselle taikka siviili- tai sotilastiedusteluviranomaiselle huomautuksen antamiselle tai muulle siviili- tai sotilastiedusteluviranomaiseen kohdistettavalle laillisuusvalvonnalliselle seuraamukselle (s. 9).

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa toivotaan valvonnan konkreettisesta toimittamisesta selostusta esimerkiksi niiltä osin, mitä tiedusteluvalvontavaltuutettu tosiasiallisesti tekee lupa-asioiden tuomioistuinkäsittelyissä. Lausunnon mukaan valaisevaa olisi tieto, millaiseksi hänen roolinsa on tosiasiallisesti näissä käsittelyissä muodostunut ja mikä vaikutus hänen käsityksensä mukaan hänen toiminnallaan tuomioistuinkäsittelyssä on ollut.

Olen kuvannut tiedusteluvalvontavaltuutetun roolia tuomioistuinkäsittelyissä tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon verkkosivuilla 15.10.2019 julkaistussa kolumnissani. Tiedusteluvalvontavaltuutettu on nähdäkseni kyennyt tukemaan riippumattoman tuomioistuimen ratkaisutoimintaa lupa-asioiden käsittelyä rikastavia oikeudellisia näkökohtia esittämällä.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että esimerkiksi kanteluista ja tutkimispyynnöistä olisi yleisellä tasolla kerrottavissa, minkälaisista seikoista niissä on

ollut kysymys. Tämä ei lausunnon mukaan edellyttäisi kanteluiden tai tutkimispyyntöjen tekijöiden henkilöllisyyden tai salassa pidettävien seikkojen paljastamista.

Tiedusteluvalvontavaltuutetulle ei ole tähän mennessä saapunut yhtään kanteluksi tulkittua kirjoitusta ja myös tiedusteluvalvontavaltuutetulle saapuneiden tutkimispyynnöiksi tulkittujen kirjoitusten määrä on jäänyt vähäiseksi. Kertomusvuonna tutkimispyyntöjä saapui 13 kappaletta ja kuluvana vuonna niitä on saapunut tähän mennessä viisi kappaletta. Tutkimispyynnöt eivät ole olleet sellaisia, joissa tutkimispyynnön tekijä olisi tiennyt olleensa tiedustelutoiminnan kohteena esimerkiksi hänelle tiedustelumenetelmän käytöstä tehdyn ilmoituksen johdosta, vaan sellaisia, joissa tutkimispyynnön tekijä on ainoastaan epäillyt, että häneen on kohdistettu tiedustelua.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että julkisuuslain 24 §:n 1 momentin tiedustelutoimintaan liittyvät kohdat eivät miltään osin sisällä ehdotonta salassapitoa ja että kohdat koskevat niissä mainittuja asiakirjoja, eivätkä ainakaan sanamuotojensa mukaan pelkästään lukumäärätietoja. *Olli Mäenpään* lausunnossa todetaan, että tiedusteluvalvontavaltuutetun toimintaa kuvaavaan tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen osaan sisältyy niukasti sisällöllistä tietoa siitä, miten ja missä määrin tiedustelulakien määrittämiä toimivaltuuksia on käytetty. Mäenpään lausunnossa todetaan edelleen, että tiedusteluviranomaisten toimivaltuuksien käyttämisestä, käyttämistavasta tai käyttämättä jättämisestä ei esitetä lainkaan edes yleisluontoisia tietoja. Mäenpään lausunnon mukaan tiedusteluvalvontavaltuutetun julkisen vuosikertomuksen tulisi sisältää myös tietoja, joiden perusteella yleisöllä on mahdollisuus riittävästi varmistua siitä, että tiedusteluviranomaiset käyttävät toimivaltuuksiaan asianmukaisesti ja lain määrittelemissä puitteissa.

Tiedustelumenetelmien käyttämistä koskevat lukumäärä- ja muut tiedot sisältyvät Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisen siviilitiedustelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 24 §:n 1 momentin sekä sotilastiedustelun valvonnasta puolustushallinnossa ja valvonnasta annettavista kertomuksista annetun puolustusministeriön asetuksen 2 §:n 1 momentin nojalla vuosittain laatimiin selvityksiin sekä Suojelupoliisin salaisen tiedonhankintakeinojen käyttämistä koskevat lukumäärä- ja muut tiedot Suojelupoliisin esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 luvun 22 §:n 2 momentin nojalla vuosittain laatimiin selvityksiin. Selvitykset ovat turvallisuusluokiteltuja. Jos tiedusteluvalvontavaltuutetulle esitettäisiin selvityksiä koskeva asiakirjapyyntö, tiedusteluvalvontavaltuutetun olisi julkisuuslain 15 §:n 3 momentissa säädetyn nojalla siirrettävä asia selvitykset laatineiden Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisen ratkaistavaksi. Näkemykseni mukaan tiedusteluvalvontavaltuutettu ei voisi sivuuttaa julkisuuslain mainittua sääntelyä siten, että tiedusteluvalvontavaltuutetun omaa toimintaa koskevassa vuosikertomuksessa julkistettaisiin sellaisia Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten toimintaa koskevia tietoja, jotka sisältyvät Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisen turvallisuusluokittelemiin asiakirjoihin.

Kansallisen turvallisuuden suojaamisen sekä sitä tukevan siviili- ja sotilastiedustelun toimintaympäristö poikkeaa tavallisen rikostorjunnan toi-

mintaympäristöstä. Siviili- ja sotilastiedustelussa tiedonhankinnan kohteena olevaa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavaa toimintaa harjoittavien vieraiden valtioiden sekä terroristi- ja rikollisjärjestöjen kaltaisten toimijoiden toiminta on luonteeltaan suunnitelmallista, järjestäytynyttä ja ammattimaista sekä jatkuvaa tai toistuvaa. Tästä aiheutuu erityinen tarve suojata sekä itse siviili- ja sotilastiedustelutoimintaa että siviili- ja sotilastiedustelua suorittavien virkamiesten ja siviili- ja sotilastiedustelun yhteydessä tietolähteinä toimivien henkilöiden henkilökohtaista turvallisuutta. Näkemykseni mukaan siviili- ja sotilastiedustelun kohteiden, menetelmien ja suorituskykyjen laaja-alainen salassa pidettävyys on tämän vuoksi lähtökohtaisesti perusteltua. Rikosoikeudellisesti voi olla kyse rikoslain 12 luvun 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuista turvallisuussalaisuuksista. Yksi erityisen tiedusteluvalvontavaliokunta- ja tiedusteluvalvontavaltuutettu-järjestelmän luomisen keskeisistä tarkoituksista oli käsittääkseni kompensoida siviili- ja sotilastiedustelun laaja-alaista salassapidettävyyttä siviili- ja sotilastiedustelutoimintaa kohtaan tunnettavan yleisen luottamuksen säilymiseksi. Tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun ydintehtäviin kuuluu valvoa sitä, että siviili- ja sotilastiedustelun kohteena on ainoastaan kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaava toiminta (ks. poliisilaki 5 a luku 3 §, laki tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa 3 § ja laki sotilastiedustelusta 4 §). Merkittävää on myös esimerkiksi sen valvominen, että tiedon hankkimisessa ei puututa luottamuksellisen viestin salaisuuteen muuten kuin mahdollisimman kohdenetusti ja rajoitetusti ja että tietoliikennetiedustelu ei ole yleistä ja kohdentamatonta tietoliikenteen seurantaa (ks. laki tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa 1 § 4 momentti sekä laki sotilastiedustelusta 7 ja 65 §).

Sisä- ja puolustusministeriöissä kehitteillä olevat siviili- ja sotilastiedustelutoimintaan liittyvät, mahdollisesti ainakin osin julkiset vaikuttavuus- ja seurantaindikaattorit olisivat näkemykseni mukaan tervetulleita.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksessa yhtenä tarkastettujen päätösten lukumäärän salassapitopeusteena mainitun julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan salassapidolla suojellaan rikosten ehkäisemistä ja selvittämistä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai rangaistuslaitoksen järjestyksen ylläpitämistä taikka Maahanmuuttoviranomaisten ulkomaalaista koskevan selvityksen luotettavuutta. Lausunnon mukaan tiedustelu-toiminnassa ei ainakaan suoranaisesti ole kysymys mistään edellä mainitusta.

Muun muassa siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten suorituskyvyistä kertovien tiedustelumenetelmien käyttöä koskeviin päätöksiin liittyvien menetelmä- ja kohdekohtaisten lukumäärätietojen salassapidettävyyttä on nähdäkseni arvioitava Suojelupoliisin osalta julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 5 kohdassa (poliisin taktisia ja teknisiä menetelmiä ja suunnitelmia koskevat tiedot) ja 9 kohdassa (valtion turvallisuuden ylläpitämistä koskevat tiedot) sekä sotilastiedusteluviranomaisten osalta momentin 10 kohdassa (sotilastiedustelua koskevat tiedot) säädetyn perusteella. Suojelupoliisin harjoittama kansallisen turvallisuuden suojaaminen rinnastuu momentin 5 kohdan soveltamisen yhteydessä kohdassa mainittuun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen (sama koskenee kohtaan aikoinaan eduskuntakäsittelyn yhteydessä lisättyjen Rajavartio-

laitoksen ja Tullin harjoittamaa rajaturvallisuuden ylläpitämistä ja tullitoimintaa). Poliisilain 5 a luvun 5 §:ssä säädetään tiedustelumenetelmän käytön jatkamisesta salaisena tiedonhankintana rikoksen estämiseksi ja paljastamiseksi, jolloin on kyse momentin 5 kohdassa mainitusta rikosten ehkäisemisestä ja selvittämisestä.

Olli Mäenpään lausunnon mukaan tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen vähimmäissisällön tulisi määräytyä niin, että sen perusteella voi vaivattomasti saada perustiedot ja -arviot tiedusteluvalvontavaliokunnan eduskunnan työjärjestyksen 31 b §:n 2 momentin mukaisten viiden perustehtävän toteuttamiseksi.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan tehtävien hoitamisessa tarvittavien tietojen saanti ei rajoitu tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomukseen ja sen käsittelyyn liittyviin tiedusteluvalvontavaliokunnan asiantuntijakuulemisiin. Sisäministeriö ja puolustusministeriö antavat tiedusteluvalvontavaliokunnalle, eduskunnan oikeusasiamiehelle ja tiedusteluvalvontavaltuutetulle vuosittain poliisilain 5 a luvun 60 §:n 1 momentissa, tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 25 §:n 1 momentissa ja sotilastiedustelusta annetun lain 107 §:n 1 momentissa tarkoitetut kertomukset tiedustelutoiminnasta ja sen valvonnasta. Kertomusten liitteinä ovat Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisen siviilitiedustelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 24 §:n 1 momentissa sekä sotilastiedustelun valvonnasta puolustushallinnossa ja valvonnasta annettavista kertomuksista annetun puolustusministeriön asetuksen 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut selvitykset tiedustelutoiminnasta ja sen valvonnasta. Selvitysten tietosisällöstä säädetään siviilitiedustelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 24 §:n 3 ja 4 momentissa sekä sotilastiedustelun valvonnasta puolustushallinnossa ja valvonnasta annettavista kertomuksista annetun puolustusministeriön asetuksen 2 §:n 3 ja 4 momentissa. Selvityksissä on muun muassa mainittava tiedustelumenetelmiä koskevien päätösten lukumäärä, tiedustelumenetelmiä koskevien päätösten perusteena olleet tiedustelun kohteet ja tiedustelumenetelmien kohteena olleiden henkilöiden lukumäärä tiedustelumenetelmittäin sekä tietoliikennetiedustelun osalta eri perusteilla hävitettyjen tietojen määrä, hakuehtojen käytön avulla saadun tietoliikenteen määrä ja manuaaliseen jatkokäsittelyyn päätyneen tietoliikenteen määrä vuositasolla. Lisäksi tiedusteluvalvontavaliokunta on kuullut tiedusteluviranomaisia, niitä ohjaavia ja valvovia ministeriöitä, tiedusteluvalvontavaltuutettua sekä ylimpiä laillisuusvalvojia myös tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen käsitteelyyn liittymättömissä asiantuntijakuulemisissaan.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminta

Tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelumenetelmien käyttöä, tiedustelutiedon käyttöä ja muuta tiedustelutoimintaa (laki tiedustelutoiminnan valvonnasta 7 § 1 kohta) sekä Suojelupoliisin muuta toimintaa (laki tiedustelutoiminnan valvonnasta 2 § 3 momentti).

Tiedusteluvalvontavaltuutetun ydintehtävänä oleva tiedustelumenetelmien käytön valvonta on ennakollista, reaaliaikaista ja jälkikäteistä. Re-

aaliaikainen ja jälkikäteinen laillisuusvalvonta on luonteeltaan yksittäistapauskohtaista ja ennakollinen laillisuusvalvonta lainvastaisuuksia yleisellä tasolla ennalta ehkäisevää.

Tiedustelumenetelmien käytön reaaliaikainen valvonta voi olla tiedustelumenetelmän käytön aloittamista edeltävään ajankohtaan ajoittuvaa *ex ante* -valvontaa tai tiedustelumenetelmän käytön aikaista *ex durante* -valvontaa. Tiedusteluvalvontavaltuutettu on harjoittanut kertomusvuonna kattavaa *ex ante* -valvontaa tarkastamalla reaaliaikaisesti kaikki siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten omat tiedustelumenetelmien käyttöä koskevat päätökset ja osallistumalla kaikkiin tiedustelumenetelmien käyttöä koskevien lupa-asioiden tuomioistuinkäsittelyihin. *Ex durante* -valvontaa tiedusteluvalvontavaltuutettu on harjoittanut muun muassa valvoessaan tiedusteluviranomaisten tuomioistuinlupia täydentävää päätöksentekoa koskien yksittäisiä teleosoitteita ja telepäätelaitteita henkilöön kohdistuvassa telekuuntelussa ja televalvonnassa sekä hakuehtoluokkaan kuuluvia yksittäisiä hakuehtoja tietoliikennetiedustelussa.

Sisäministeriön lausunnossa todetaan, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksessa lainsäädännön sisältöä koskevista havainnoista julkituotua tietoa on pidettävä hyödyllisenä, kun se toimii samalla myös tulkinta-aineistona tiedusteluviranomaisen toiminnassa. *Eduskunnan oikeusasiamiehen* lausunnossa puolestaan todetaan, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen asianomaisen jakson lainsäädäntöä ja tiedustelutoimintaa koskevien havaintojen yleisellä tasolla läpikäynti on sinänsä ansiokasta.

Olen pyrkinyt vuosikertomuksissani ja tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon verkkosivuilla julkaistuissa kolumneissani esittämälläni havainnoilla tiedustelulainsäädännöstä ja sen kytkennöistä muuhun lainsäädäntöön paitsi viestimään yleisellä tasolla ja salassapitonäkökohdat huomioivalla tavalla tiedustelutoiminnasta ja sen valvonnasta myös osana ennakollista laillisuusvalvontaa tukemaan lainvastaisuuksien ennaltaehkäisemistä. Lainvastaisuuksia ennalta ehkäisee se, että sääntelykokonaisuus on johdonmukainen ja sen tulkinnot ovat mahdollisimman pitkälle ennalta pohdittuja. Ennakollisessa laillisuusvalvonnassa onkin kyse myös oikeudellisten käsitteiden analysoinnista sekä oikeudellisten käsitteiden ja oikeusnormien systematisoinnista. Ennakollinen laillisuusvalvonta liittyy tiedustelumenetelmien ja tiedustelutiedon käytön sekä tiedustelutoiminnan valvonnan lisäksi tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtäviin myöskin kuuluviin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvontaan ja oikeusturvan toteutumisen edistämiseen (laki tiedustelutoiminnan valvonnasta 7 § 2 ja 3 kohta) sekä lainsäädännön toimivuuden seuraamiseen ja arvioimiseen (laki tiedustelutoiminnan valvonnasta 7 § 4 kohta).

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnon mukaan on tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittaman valvonnan intensiivisyys huomioon ottaen outoa, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen perusteella valvonta ei ole johtanut yhteenkään tiedusteluviranomaiseen kohdistuvaan tai muuhunkaan tiedustelutoiminnan valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun toimenpiteeseen. *Valtioneuvoston oikeuskanslerin* lausunnossa puolestaan todetaan, että jälkikäteisten laillisuusvalvonnallisten toimenpiteiden puuttuminen saattaa osaltaan kertoa ennakollisen ja reaaliaikaisen valvonnan toimivuudesta. Oikeuskanslerin lausunnon mukaan myös tiedusteluvalvontavaltuutetun

vuosikertomuksesta välittyä osaltaan tällainen kuva, kun siinä tuodaan esille, että tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittama tiedustelutoiminnan ennakollinen ja reaaliaikainen laillisuusvalvonta sekä tiedusteluviranomaisten oma-aloitteiset korjaavat toimenpiteet erilaisissa ennakoimattomissa poikkeamatilanteissa vähentävät tarvetta tiedusteluvalvontavaltuutetun jälkikäteisille laillisuusvalvonnallisille toimenpiteille.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun sekä siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten välille muodostuu kaikkien siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten omien tiedustelumenetelmien käyttöä koskevien päätösten tarkastamisen ja kaikkiin tiedustelumenetelmien käyttöä koskevien lupa-asioiden tuomioistuinkäsittelyihin osallistumisen johdosta poikkeuksellisen kiinteä valvontasuhte, joka mahdollistaa valvonnan painottamisen mahdollisesti vasta pitkällä viiveellä toteutuvan jälkikäteisen valvonnan sijasta ennakolliseen ja reaaliaikaiseen valvontaan. Siviili- ja sotilastiedusteluviranomaiset ovat ottaneet toiminnassaan poikkeuksetta huomioon tiedusteluvalvontavaltuutetun esittämät oikeudellisia kysymyksiä koskevat näkemykset. Tiedustelutoiminnan valvonnasta annettua lakia koskeneessa hallituksen esityksessä todettiin tiedusteluvalvontavaltuutetun antaman tiedustelumenetelmän käytön keskeyttämistä tai lopettamista koskevan määräyksen osalta nimenomaisesti, että tiedusteluvalvontavaltuutetun on pyrittävä ensisijaisesti muiden käytettävissään olevien toimenpiteiden avulla siihen, että lainvastaista menettelyä ei jatkettaisi tai uusittaisi, että keskeyttämis- ja lopettamistoimivaltuudet ovat viimesijainen laillisuusvalvonnan keino ja että keskeyttämis- ja lopettamistoimivaltuudet tulevat lähtökohtaisesti käytettäväksi vain harvoin. Todettakoon vertailun vuoksi, että samoin kuin tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittamassa siviili- ja sotilastiedustelutoiminnan laillisuuden valvonnassa, myös valtioneuvoston oikeuskanslerin harjoittamassa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuuden valvonnassa painopiste on jälkikäteisen valvonnan sijasta ennakollisessa ja reaaliaikaisessa valvonnassa.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksen perusteella tiedusteluvalvontavaltuutettu ei näytä valvoneen Suojelupoliisin harjoittaman siviilitiedustelutoiminnan lisäksi Suojelupoliisin harjoittamaa muuta toimintaa. Lausunnon mukaan tämä johtuu mahdollisesti tiedusteluvalvontavaltuutetun pienistä voimavaroista. Oikeusasiamiehen mielestä tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnassa tulisi olla sellaiset henkilöstö- ja muut voimavarat, että se kykenee huolehtimaan kaikista tiedusteluvalvontavaltuutetulle laissa säädetyistä tehtävistä.

Suojelupoliisin muun toiminnan valvonnassa on käytännössä kyse erityisesti Suojelupoliisin harjoittamasta kansallista turvallisuutta uhkaavia rikoksia estävästä ja paljastavasta rikostiedustelutoiminnasta sekä Suojelupoliisin kyseisessä toiminnassa käyttämistä poliisilain 5 luvussa tarkoitettuista salaisista tiedonhankintakeinoista. Esimerkiksi tiedusteluvalvontavaltuutetulle saapuneita tutkimispyyntöjä käsiteltäessä tarkastetaan tilanne säännönmukaisesti sekä mahdollisen tiedustelumenetelmien käytön että mahdollisen Suojelupoliisin salaisten tiedonhankintakeinojen käytön osalta.

Suojelupoliisin muun toiminnan osalta esimerkiksi Suojelupoliisin yleis-, henkilöstö- tai taloushallinnon valvonta ei kuulu sinällään ainakaan tiedustelutoiminnan valvonnan ydinalueeseen. Osana tiedustelutoiminnan valvontaa tiedusteluvalvontavaltuutettu tukee kuitenkin tarvittaessa esimerkiksi siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten taloudenhoidon sisäistä valvontaa ja tarkastusta sekä siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten taloudenhoidon ulkoista tarkastusta siviili- ja sotilastiedustelutoiminnan kaikkein suojatuimpien seikkojen todentamisen osalta. Sama koskee muiden siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisia valvovien tahojen toiminnan tukemista.

Eduskunnan oikeusasiamies on todennut eri yhteyksissä, että sellaisissa Suojelupoliisia koskevissa asioissa, joilla ei ole mitään liityntää tiedusteluun, voi olla tarkoituksenmukaista, että asian tutkii joku muu toimivaltainen valvontaviranomainen kuin tiedusteluvalvontavaltuutettu. Vaikka asiasta ei ole säädetty laissa, oikeusasiamiehen käsityksen mukaan tällaisen asian (esimerkiksi kantelun) siirtäminen toiselle valvontaviranomaiselle (esimerkiksi oikeusasiamiehelle) on mahdollista, kun siirtämisestä sovitaan. Asia ei ole ajankohtaistunut käytännössä, kun tiedusteluvalvontavaltuutetulle ei ole saapunut tähän mennessä yhtään kanteluksi tulkittua kirjoitusta.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon voimavarat ovat olleet tähänastisten tiedustelumenetelmien ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön asiamäärän, kanteluiden määrän sekä tutkimispyyntöjen määrän ja luonteen näkökulmasta riittävät tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävien hoitamiseksi.

Apulaistietosuojavaltuutetun lausunnossa todetaan, että kuten tiedusteluvalvontavaltuutettu tuo vuosikertomuksessaan esille, ovat tietosuojavaltuutetun ja tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävät tiedustelutietojen käytön valvonnan osalta rinnakkaiset. Tietosuojavaltuutettu valvoo Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten henkilötietojen käsittelyä, kun puolestaan tiedusteluvalvontavaltuutettu valvoo tiedustelutoimintaa ja siinä käytettyjä toimivaltuuksia, joihin voi liittyä myös henkilötietojen käsittelyä. Apulaistietosuojavaltuutetun lausunnossa todetaan edelleen, että tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomuksessa kuvatulla tavalla tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittama valvonta painottuu tietojen hankkimiseen tiedustelumenetelmiä käyttämällä ja tietosuojavaltuutetun harjoittama valvonta tiedustelutietojen rekistereihin tallettamiseen ja rekistereihin talletettujen tietojen käsittelyyn. Tämä valvontatehtävien rinnakkaisuus voidaan apulaistietosuojavaltuutetun lausunnon mukaan kuvata myös henkilötietojen lainsäädännön termein seuraavasti: Tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittama valvonta painottuu henkilötietojen keräämiseen ja tietosuojavaltuutetun harjoittama valvonta muuhun henkilötietojen elinkaaren mukaiseen käsittelyyn (kuten tallettaminen, säilyttäminen, muokkaaminen, haku, käyttö, luovuttaminen ja poistaminen) tässä alkuperäisessä tai sen kanssa yhteensopivassa henkilötietojen keräämistarkoituksessa. Apulaistietosuojavaltuutetun lausunnon mukaan tiedustelutoimintaan kohdistuvissa tiedusteluvalvontavaltuutetun ja tietosuojavaltuutetun valvontatehtävissä on paljon yhteistä rajapintaa, minkä vuoksi valtuutettujen sujuva yhteistyö on tärkeää oikeusturvan toteutumisen ja valvontatehtävän tehokkaan hoidon kannalta. Apulaistietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan tiedusteluvalvontavaltuutetun ja tietosuojavaltuutetun yhteistyö on toimivaa ja mutkatonta. Yhdessä on sovittu myös yhteistyön ylläpitämisestä

ja kehittämisestä. Apulaistietosuojavaltuutettu yhtyy tiedusteluvalvontavaltuutetun tooteamaan, että useiden eri valvojien yhteistyöhön perustuva valvontamalli mahdollistaa kattavan ja eri näkökulmista tapahtuvan tarpeellisen valvonnan.

Tietosuojavaltuutetun erityistehtävänä on pääosin henkilörekistereihin talletettujen tietojen käyttöön perustuvan turvallisuusselvitysten laatimisen valvonta. Turvallisuusselvityksissä oli aikaisemmin nimenomainen tietosuojavaltuutetun valvontaoikeutta koskenut säännös (56 §). Säännöksen sittemmin tapahtunutta kumoamista perusteltiin sillä, että säännös oli päällekkäinen rikosasioiden tietosuojalain tietosuojavaltuutetun tiedonsaantioikeutta koskevan 47 §:n yleissäännöksen kanssa (HE 2/2020 vp). Rikosasioiden tietosuojalaissa on myös tietosuojavaltuutetun oikeutta tehdä tarkastuksia koskeva yleissäännös (48 §).

Tietosuojavaltuutetun harjoittamaa Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten henkilötietojen käsittelyn valvontaa sekä turvallisuusselvitysten laatimisen valvontaa kuvataan apulaistietosuojavaltuutetun lausunnossa.

Siviili- ja sotilastiedustelun suhde rikostorjuntaan

Sisäministeriön lausunnossa todetaan niin kutsuttuun palomuurisääntelyyn liittyen olevan tärkeää, että Suojelupoliisin ja muun poliisin välisessä tiedonvaihdoissa voidaan tehdä tehokasta ja toimivaa yhteistyötä, joka myötävaikuttaa yhteiskunnan suojaamiseen kansallisen turvallisuuden uhkilta. Sisäministeriön lausunnon mukaan palomuurisääntelyn soveltamista ja toimivuutta on jatkossa seurattava huolellisesti ja arvioitava tarvittaessa mahdollisten lainsäädäntömuutosten tarve. Ministeriön näkemyksen mukaan on tarkoituksenmukaista arvioida mahdollisia siviilitiedustelulainsäädännön kehittämistarpeita kokonaisuutena. *Valtioneuvoston oikeuskanslerin* lausunnossa puolestaan todetaan, että oikeuskansleri on sekä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomukseen vuodelta 2020 antamassaan lausunnossa että tiedustelulainsäädäntöä koskevan valtioneuvoston selonteon valmistelun yhteydessä sisäministeriölle antamassaan lausunnossa esittänyt omana kannanottonaan, että palomuurisääntelyn soveltamisesta tiedustelutietojen luovuttamisessa esitutkintaviranomaiselle olisi tärkeä luoda selkeät pelisäännöt, jotka ovat tarkkarajaisesti ja täsmällisesti sekä ymmärrettävällä tavalla laissa. Epäselväksi ei saisi jäädä se, miten tiedustelussa saatua tietoa voidaan hyödyntää tehokkaassa rikosvastuun toteuttamisessa. Oikeuskanslerin lausunnossa mainitaan edelleen, että oikeuskansleri on tiedustelulainsäädäntöä koskevasta valtioneuvoston selonteosta puolustusvaliokunnalle antamassaan lausunnossa muun ohella todennut selonteossa nostetun tiivistettynä huomiona esille, että toimiva palomuurisääntely on yhteiskunnan kokonaisedun sekä rikoksen uhrin ja perusoikeuksien huomioon ottamisen kannalta perusteltua ja että tiedusteluviranomaisten ja muiden viranomaisten välistä tiedonvaihtoa koskevan lainsäädännön täsmentämisen tarpeet selvitetään. Oikeuskansleri on yhtynyt muun ohella näihin selonteossa esitettyihin huomioihin. Oikeuskanslerin jo selonteon valmistelun yhteydessä esittämien näkökohtien valossa tiedonvaihtoa koskevan lainsäädännön täsmentämisen tarpeet on oikeuskanslerin mielestä tärkeä selvittää. Oikeuskanslerin lausunnon mukaan oikeuskanslerin puolustusministeriöön ja sisäministeriöön tekemillä laillisuusvalvontakäynneillä yhtenä keskusteluteemana oli tiedustelun ja muiden kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisten toimijoiden yhteistyö ja sen kehittämisen tarpeet ottaen huomioon yhtäältä palomuurisääntely, tiedustelun erityinen luonne ja salassapitointressit sekä toisaalta kansallisen

turvallisuuden suojaamisen tarpeet muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Keskusteluissa tuotiin tässä yhteydessä yhtäältä esille, ettei ole ilmennyt palomuurisääntelyn aiheuttaneen varsinaisia ongelmatilanteita. Toisaalta tuotiin esille, että palomuurisääntely osin edellyttäisi edelleen erityistä tarkastelua, koska tilanne ei tietyiltä osin kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen ja selkeä.

Lausuntokierroksella olleen uutta lakia sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa sekä siihen liittyviä lakeja koskevan ehdotuksen mukaan jatkossa sotilastiedusteluviranomaisten harjoittaman sotilastiedustelutoiminnan lisäksi myös Puolustusvoimien (sotilastiedusteluviranomaisten) harjoittama sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten ennalta estämis- ja paljastamistoiminta sekä Puolustusvoimien (sotilastiedusteluviranomaisten) salaisten tiedonhankintakeinojen kyseisessä toiminnassa käyttäminen saatettaisiin tiedusteluvalvontavaliokunnan parlamentaarisen valvonnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun laillisuusvalvonnan piiriin. Ehdotuksessa ehdotettiin lisäksi Puolustusvoimille (sotilastiedusteluviranomaisille) uusia sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten ennalta estämisessä käytettäviä salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia toimivaltuuksia sekä Puolustusvoimille (Pääesikunnan oikeudelliselle osastolle) uutta sotilasrikosten ennalta estämis- ja paljastamistehtävää ja siihen liittyen Puolustusvoimille (Pääesikunnan oikeudelliselle osastolle) sotilasrikosten ennalta estämisessä käytettäviä salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia toimivaltuuksia. Nytemmin ilmoitetun mukaan eduskunnalle ei tulla antamaan kuluvalle istuntokaudella asiaa koskevaa hallituksen esitystä.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että edellä tarkoitettusta ehdotuksesta antamassaan lausunnossa oikeusasiamies kannatti ehdotusta sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten ennalta estämisen ja paljastamisen saattamisesta tiedusteluvalvontavaliokunnan parlamentaarisen valvonnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun laillisuusvalvonnan piiriin, mutta lisäsi, että oikeusasiamiehen mielestä tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvonta pitäisi ulottaa kaikkeen Puolustusvoimien salaiseen tiedonhankintaan, eikä vain sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyviä rikoksia ennalta estävään ja paljastavaan toimintaan. Lausunnossa todetaan edelleen, että jos ehdotus toteutuu ja lakia muutetaan, se lisää tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtäviä. Tähän puolestaan on lausunnon mukaan varattava riittävät lisäresurssit.

Kun tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtävien piiriin kuuluu Suojelupoliisin tiedustelumenetelmien käytön lisäksi Suojelupoliisin kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvä salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö, tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtävät olisi näkemykseni mukaan johdonmukaista laajentaa kattamaan sotilastiedusteluviranomaisten tiedustelumenetelmien käytön lisäksi myös sotilastiedusteluviranomaisten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö. Tämä laajennus ei nähdäkseni aiheuttaisi tiedusteluvalvontavaltuutetulle merkittävää lisäresurssien tarvetta. Kun tiedusteluvalvon-

tavaltuutetun valvonnan piiriin kuuluu jo nykyisin Suojelupoliisin tiedustelumenetelmien käytön lisäksi sen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö ja varsinkin jos tiedusteluvalvontavaltuutetun valvonnan piiriin kuuluisi jatkossa sotilastiedusteluviranomaisten tiedustelumenetelmien käytön lisäksi niiden salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö, olisi näkemykseni mukaan perusteltua harkita tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoimivaltuuksia koskevan sääntelyn vähintäänkin täsmentämistä ja mahdollisesti myös täydentämistä kattamaan tiedustelumenetelmien käytön lisäksi nimenomaisesti myös salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö.

Jos eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnon ehdotus tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtävien laajentamisesta kattamaan kaikki Puolustusvoimien salainen tiedonhankinta tarkoittaa Puolustusvoimien (Pääesikunnan oikeudellisen osaston) lakiehdotuksessa ehdotettua salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä sotilasrikosten ennalta estämiseksi ja nykyistä pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitettujen salaisten pakkokeinojen käyttöä sotilasrikosten selvittämiseksi, tällainen laajennus voisi herättää yleisemmän kysymyksen siitä, tulisiko tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtävät laajentaa johdonmukaisuuden vuoksi kattamaan myös muiden poliisiyksiköiden kuin Suojelupoliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttö. Valvonnan alan näihinkin toimintoihin laajentaminen voisi häiritä tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun keskittymistä alkuperäiseen perustehtäväänsä eli siviili- ja sotilastiedustelutoiminnan valvontaan. Tiedusteluvalvontavaltuutetun osalta valvonnan alan tällainen huomattava laajentaminen vaatisi merkittäviä lisäresursseja, eikä laajentaminen olisi riittävästi resursoitunakaan näkemykseni mukaan perusteltua tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittaman siviili- ja sotilastiedustelun kattavaan reaaliaikaiseen valvontaan painottuvan valvonnan tarkoituksenmukaisen kohdentamisen kannalta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossa todetaan, että oikeusasiamies on useassa yhteydessä pitänyt ongelmallisena sitä, että samalla viranomaisella on sekä tiedustelu- että rikostorjuntatoimivaltuudet. Tämä koskee niin Puolustusvoimia kuin Suojelupoliisia. Oikeusasiamiehen mielestä kehityksen tulisi kulkea siihen suuntaan, että rikostorjunta kuuluisi poliisille ja tiedustelutoimivaltuuksia käyttävä viranomainen ei osallistuisi rikostorjuntaan eikä sillä siten olisi sen enempää rikosten estämis- ja paljastamistehtäviä kuin selvittämistehtäviä. Oikeusasiamiehen käsityksen mukaan Suojelupoliisin osalta tämän suuntaisia näkemyksiä on esitetty muiltakin tahoilta.

Näkemykseni mukaan pitemmällä tähtäyksellä yksi sekä sääntelyn rakenteellisen selkeyden että sääntelyn sisällön kannalta harkinnanarvoinen vaihtoehto voisi olla Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tiedonhankintatehtävistä ja -toimivaltuuksista tiedustelulaeissa tyhjentävästi säätäminen. Jos Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tiedonhankintatehtävistä ja -toimivaltuuksista säädettäisiin tyhjentävästi tiedustelulaeissa, kansallista turvallisuutta uhkaavia rikoksia olisi mahdollista arvioida osana Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tiedonhankinnan kohteena olevaa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavaa toimintaa. Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tie-

donhankintatehtävistä ja -toimivaltuuksista tyhjentävästi tiedustelulaeissa säädettäessä korostuisi Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tiedollisista toimivaltuuksista eli hankittujen tietojen käsittelystä säätämisen merkitys. Kyse olisi tällöin sekä hankittujen tietojen käytöstä Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten omassa toiminnassa että tietojen rikostorjuntaan luovuttamisesta. Tiedonhankintatoimivaltuuden (tiedustelumenetelmän) käytön yhteydessä saatujen tietojen rikostorjuntaan luovuttamisen osalta olisi perusteltua säätää eritellysti Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten oikeudesta tai velvollisuudesta ilmoittaa tiedonhankintatoimivaltuutta käyttämällä paljastetuista estettävistä tai selvitettävistä kansallista turvallisuutta uhkaavista rikoksista rikostorjuntaan, Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten oikeudesta tai velvollisuudesta ilmoittaa tiedonhankintatoimivaltuuden käytön yhteydessä paljastuneista estettävistä tai selvitettävistä muista rikoksista rikostorjuntaan sekä Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten muusta tiedonhankintatoimivaltuuden käytön yhteydessä saatujen kansallista turvallisuutta uhkaavia tai muita rikoksia koskevien tietojen omaloitteisesta tai pyynnöstä tapahtuvasta rikostorjuntaan luovuttamisesta (kyse olisi tällöin rikoksesta, joka on jo ennestään tiedot vastaanottavan rikostorjuntaviranomaisen tiedossa). Arvioitava olisi myös sitä, tulisiko tietojen rikostorjuntaan luovuttamista koskevan sääntelyn yhteydessä erottaa toisistaan esitutinnan suuntaamisessa hyödynnettävien tietojen ja rikosasiassa näyttönä käytettävien tietojen luovuttaminen. Varsinkin näyttönä käytettävien tietojen luovuttamiseen liittyy vaatimus oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuudesta. Jos Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tiedonhankintatehtävistä ja -toimivaltuuksista säädettäisiin tyhjentävästi tiedustelulaeissa, sekä Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyvä tiedonhankinta että sen valvonta muodostaisivat yhden, varsinaisesta rikostorjunnasta ja sen valvonnasta erillisen kokonaisuutensa. Edellä kuvatun sääntelyvaihtoehdon tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon myös sen mahdolliset vaikutukset viranomaisten kansainväliseen tiedonhankinta- ja tiedonvaihtoyhteistyöhön. Kyse olisi erityisesti Suojelupoliisin mahdollisuuksista osallistua lainvalvontaviranomaisten väliseen poliisiyhteistyöhön, joka voi koskea esimerkiksi kansainvälisen terrorismin torjuntaa.

Samoin kuin siviili- ja sotilastiedustelun toimintaympäristö, myös maanpetos- ja valtiopetosrikoksia, terrorismirikoksia sekä järjestäytyntä rikollisuutta koskevan rikostiedustelun toimintaympäristö poikkeaa tavallisen rikostorjunnan toimintaympäristöstä. Todettakoon, että sisäministeriön asettama selvityshenkilö laatii parhaillaan selvitystä poliisin rikostiedusteluun liittyvän lainsäädännön tilasta ja sen kehittämisestä.

Kimmo Hakonen
Tiedusteluvalvontavaltuutettu